

2021-01-28
Ku2020/01518

Kulturdepartementet

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm

Byggnadsminnesförklaring av Hjälmsults kungsgård, Hjälmsult 1:2, Helsingborgs kommun, Skåne län

(dnr RAÄ 3.4.3-4935-2016)

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att Hjälmsults kungsgård, Hjälmsult 1:2, Helsingborgs kommun, Skåne län, ska vara statligt byggnadsminne enligt 3 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

Regeringen erinrar om att Riksantikvarieämbetet ska utfärda skyddsbestämmelser enligt 6 § förordningen om statliga byggnadsminnen.

Ärendet

Riksantikvarieämbetet har föreslagit att Hjälmsults kungsgård i sin helhet ska förklaras för statligt byggnadsminne enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen. Den fastighetsstrategi som läggs fram i propositionen Kulturarvspolitik (2016/17:116) anger att statligt ägda kulturhistoriska fastigheter ska vara skyddade som statliga byggnadsminnen om de har synnerligen högt kulturhistoriskt värde. RAÄ har anfört i huvudsak följande.

Vissa byggnader på gården är sedan 1935 statligt byggnadsminne med av regeringen 1993 fastställda skyddsbestämmelser. Riksantikvarieämbetet bedömer att Hjälmsults kungsgård i sin helhet ska utgöra statligt byggnadsminne.

Hjälmsults kungsgård representerar en viktig del av det statliga kulturarvet genom sin historia som kungsgård. Kungsgårdarna har haft en central roll i

den svenska historien och Hjälmskult utgör därmed ett exempel på kronans jordinnehav under historien och var en central del i kronans tidiga organisation och maktutövning. Idag återstår endast ett mindre antal kungsgårdar i statlig ägo. Hjälmskults kungsgård belyser dessutom den period då Skåne var danskt. Gården representerar den kringresande kungamakten. Ett stort antal fästebönder, som hade arbetsplikt inför gården och i förlängningen kronan, var knutna till Hjälmskults kungsgård. På Hjälmskult kvarstod det så kallade hoveriet ända in till slutet av 1800-talet. När förvaltningsstrukturen utvecklades blev många kungsgårdar centrum i egna län. Länet nämns i skrift första gången 1536, men sannolikt är Hjälmskults län från tidig medeltid. Idag finns få kungsgårdar som utgjort förvaltningsenheter representerade bland statens ägor. Endast 4 av de 20 statligt ägda kungsgårdarna har utgjort förvaltningscentra i egna län, påfallande lite med tanke på kungsgårdarnas ursprungliga funktion.

Hjälmskults kungsgård fungerade som löneboställe under indelningsverket i nära 200 år, mellan åren 1679 och 1869. Under den här tiden formades stora delar av dagens gård. Själva huvudbyggnaden uppfördes 1734 efter typritningar som ett militärt boställe. I slutet av perioden som löneboställe hade gården antagit sin nuvarande form, avseende disponeringen av dess byggnader. Flera landskapselement kan även härledas till denna tid. Såväl trädgårdens slutliga avgränsning, som ekalléer och stengårdsgårdar anlades kring sekelskiftet mellan 1700- och 1800-talet. Således har tiden under indelningsverket i hög grad satt sin prägel på Hjälmskults kungsgård.

Landskapet på Hjälmskult har en stark koppling till den historiska markanvändningen. På Hjälmskult finns avläsbara spår som speglar olika århundraden. Kungsgårdens marker rymmer flera bevarade landskapselement som förklarar jordbrukslandskapets utveckling från medeltiden till idag. Hägnadernas disponering och vägen kan troligen härledas så långt tillbaka som till den ursprungliga gården. Hjälmskults kungsgård, dess byggnader och landskap, utgör en helhet som tillsammans speglar anläggningens status och värde genom tiderna. Huvudbyggnaden, dess flyglar, ladugårdarna, Mältan och arbetarbostäderna är alla bevarade. Likaså den gamla vägen in till gården, ekhagen, Maden, kvarndammen och stora delar av de ursprungliga vångarna. Trots förändringar genom årens lopp kan man fortfarande avläsa den kompletta miljön.

Gårdens markanvändning, arrondering och bebyggelse är ett levande exempel på statens historiska gods- och förvaltningspolitik över tid.

Riksantikvarieämbetet har föreslagit att byggnadsminnet ska omfatta fastigheten Hjälmskult 1:2, Helsingborgs kommun, se bilagor. De två samfälliga fastigheterna Hjälmskult s:3 och Hjälmskult s:4 ligger inom det avgränsade området för byggnadsminnet. Samfälligheterna utgörs av två vägar som inte ingår i byggnadsminnet. Inte heller byggnaderna vid skjutbanan söder om gårdsbebyggelsen ingår i byggnadsminnet, då dessa byggnader är i enskild ägo, byggnaderna saknar nummer på bifogade karta.

På regeringens vägnar

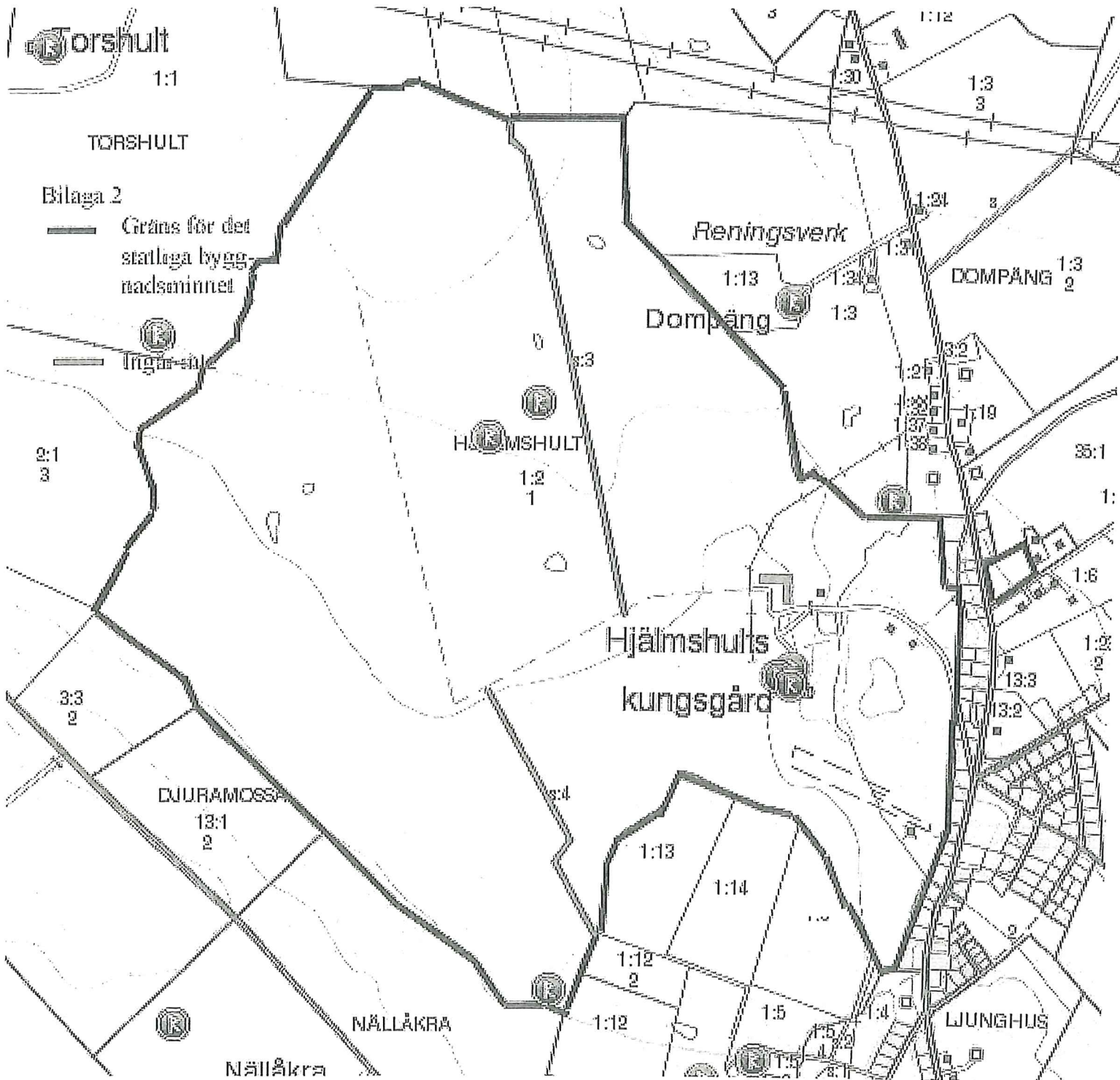
Åsa Lindhagen

Sarah Hurni-Åsberg

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/OFA ESA
Länsstyrelsen Skåne län
Statens fastighetsverk
Helsingborgs kommun

Bilaga 3 skyddad bebyggelse

